

Beslisnotitie IPO Wolvenwerkgroep

Bestemd voor	Wolvenwerkgroep (concept versie dd 170924)
Datum vergadering	5-12-2024
Type notitie	☒ Ter bespreking/besluitvorming ☐ Hamerstuk ☐ Ter informatie
Herkomst/status	[IPO/BIJ12/Anders]
Opsteller(s)	5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e
Contactgegevens	[telefoonnummer; e-mailadres]
Afgestemd met	☐ Programmamanager of -directeur ☒ Werkgroep, stuurgroep of anderszins: IPO Wolvenwerkgroep ☐ AAC-portefeuillehouders (datum) ☐ BAC-portefeuillehouders (datum)
Onderwerp	Wolvenplan 2024
Bijlage(n)	1. Wolvenplan 2024 2. Bijlage: Interventierichtlijnen

NB: deze memo is de conceptversie (in BAC format) t.b.v. bespreking in de IPO Wolvenwerkgroep 240924.

Doel is vaststellen of dit de beslispunten zijn die we vanuit de WWG willen voorleggen voor de IPO beleidslijn, te beginnen in de IPO Werkgroep Natuurwetgeving d.d.8 oktober a.s.

Kern van het onderwerp

Het voorstel is voorliggend Wolvenplan 2024, op basis van de aangegeven beleidskeuzes, goed te keuren en ter vaststelling voor te leggen aan het IPO-bestuur.

Gevraagd besluit(en)

De BAC wordt verzocht:

Het Wolvenplan 2024 goed te keuren en ter vaststelling voor te leggen aan het IPO-bestuur.

De BAC wordt verzocht in te stemmen met onderstaande beleidskeuzes zoals voorgesteld en uitgewerkt in het Wolvenplan 2024:

1. Duurzaam conflictarm samenleven met de wolf blijft het uitgangspunt van het beleid.
2. Het Wolvenplan 2024 gaat uit van de huidige beschermingsstatus van de wolf. Besluitvorming op Europees niveau en overleg tussen provincies en LVVN, over evt. wijziging hiervan, wordt afgewacht.
3. Bij juridische afwegingen is het aan provincies hier zelf nadere keuzes in te maken. Een Omgevingswetvergunning is nodig is om tot interventie over te gaan. Het daadwerkelijk ingrijpen dient altijd casus specifiek gemotiveerd te zijn. De Interventierichtlijnen zijn een generiek hulpmiddel (richtlijn) in de vorm van escalatieladders.
4. 4a. Preventie wordt de basis voor de (uitbetaling van) de tegemoetkoming binnen de door de provincies daartoe begrensde gebieden. In het verlengde van eerder ingenomen beleidskeuzes is dit de logische optie.

- 4b. Dat heeft tot gevolg dat binnen die gebieden géén taxatie plaatsvindt op onbeschermd vee. Het voorstel is om dit veldbezoek in die gevallen achterwege te laten.
5. Een tegemoetkoming mogelijk blijft voor bedrijfsmatige schade én schade aan hobbymatig gehouden hoefdieren. Het voorstel is voortzetting, voor drie jaar, van dit tijdelijke, bij uitzondering bepaalde beleid, om dan opnieuw een afweging te maken.
6. Vergoeding voor arbeid is tot op heden niet in te voorzien. De mogelijkheden zijn verkend en aanwezig maar dit heeft niet geleid tot extra middelen. Dit wordt nog verder onderzocht.

Advies AAC: <Conform of afwijkend>

PM

Notitie

Aanleiding

Het Wolvenplan 2024 is geactualiseerd en vervangt het Interprovinciale Wolvenplan uit 2019, het Addendum en de Interventierichtlijnen uit april 2023. Voor de uitvoering vormen provinciale verordeningen, beleidsregels en de Omgevingswet de kaders.

Het Wolvenplan 2024 is, naast enkele nieuwe beleidsvoorstellen, voor een groot deel voortzetting van het huidige beleid. Het beschrijft het interprovinciaal afgestemde beleid rondom de wolf. Het duidt de leefwijze en ecologie van de wolf, geeft zicht op wettelijke kaders en gaat in op het samenleven met de wolf. Specifiek wolf en mens, en wolf - hond en gehouden dieren. Dit heeft zijn weerslag gekregen in de bijlage met interventie richtlijnen die het handvat biedt voor de te volgen escalatieladder. Daarnaast beschrijft het in hoofdlijnen de afhandeling van de taxatie en tegemoetkomingen, de adviesnorm, de monitoring en communicatie. Het biedt tevens een overzicht van de schade en de waarnemingen van wolven over de wolvenjaren 2014/2015 tot en met 2022/2023. Het totaal geeft een beeld van de ontwikkelingen en toekomstperspectieven in de wolvenproblematiek.

Argumentatie bij gevraagde besluiten

Er zijn een tweetal aandachtsgebieden die bij de vaststelling van dit nieuwe plan van betekenis zijn:

- A. Beleidsuitgangspunten en het juridisch kader (zie: 1,2,3)
- B. De beoordeling van schademeldingen en afhandeling van tegemoetkomingen (zie: 4,5,6)

1. Uitgangspunt beleid

Uitgangspunt blijft dat provincies streven naar een conflictarm duurzaam samenleven met de wolf. Dit is voortzetting van het huidige beleid. De provincies streven naar een evenwicht in enerzijds wettelijke bescherming van de wolf en anderzijds het beperken van overlast en schade door de wolf. Dit Wolvenplan is de weergave van gezamenlijke visie en beleidskader. Voor de provincies Drenthe en Gelderland is een verwijzing opgenomen naar de provinciale beleidsstukken.

Indien u een ander uitgangspunt wilt hanteren heeft dit mogelijk consequenties voor onderdelen van het plan.

2. Beschermingsstatus wolf

Er is sprake van een streng juridisch kader voor de omgang met wolven. Dit is vastgelegd in verschillend internationale afspraken in wet- en regelgeving en ook nationaal geïmplementeerd in de Omgevingswet.

In dit wolvenplan wordt uitgegaan van de huidige strikte beschermingsstatus van de wolf. Het mogelijke proces van verlaging van de beschermingsstatus is benoemd. Er wordt niet gepleit voor een verlaging van deze status. Ondanks het feit dat LVVN en verschillende provincies deze mening zijn toegedaan. De besluitvorming op Europees niveau wordt afgewacht.

3. Interventierichtlijnen: omgevingsvergunning als basis

Bij juridische afwegingen is er ruimte voor overheden hier zelf nadere keuzes in te maken.

Er is op verzoek van de BAC VP juridisch advies ingewonnen over de benaderingswijze bij de interventierichtlijn wolf-vee. Dat heeft geleid tot het voorstel zoals dit nu verwoord is in het Wolvenplan. Derogatie is alleen mogelijk via een omgevingsvergunning.

De als bijlage bij het Wolvenplan toegevoegde Interventierichtlijnen vormen een generiek hulpmiddel in de vorm van een escalatieladder. Deze gaat uit van het onderscheid in 'Geen probleem situatie', 'Probleemsituatie' en 'Probleemwolf'. Voor het daadwerkelijk ingrijpen is altijd, casus specifiek gemotiveerd, een Omgevingswetvergunning nodig. Het afwegingskader dient o.a. te worden gemotiveerd door het duiden van: de betrokken belangen, de staat van instandhouding, de mogelijke andere bevredigende oplossingen.

NB: In het kader van openbare orde en veiligheid is er ook een rol voorzien voor burgemeesters en gemeenten. Hier is door de VNG invulling gegeven via het ['Handelingsperspectief voor burgemeesters'](#). (check VNG)

Naar verwachting zal er een verkenning plaatsvinden (LVVN) naar de mogelijkheid om sneller tot interventie over te gaan. En wordt eveneens nader juridisch advies gevraagd over eventuele andere mogelijkheden (IPO).

4 a. Preventie wordt de basis en voorwaarde voor de (betaling van) de tegemoetkoming.

In het Interprovinciale Wolvenplan uit 2019 is bepaald dat voor het verkrijgen een tegemoetkoming vooralsnog geen preventieve maatregelen vereist werden. Dit tijdelijke beleid is in 2023 verlengd tot de vaststelling van dit Wolvenplan.

Zoals eerder voorzien in het vorige Interprovinciale Wolvenplan (2019) en het Addendum (2024) gaat het nemen van preventieve maatregelen de basis vormen voor de betaling van tegemoetkomingen. In het kader van de Landbouwwijstellingsregeling heeft u eerder in de BAC LG van 1 februari ingestemd met deze beleidskeuze (Notitie Staatsteun).

Het doel in 2019 was om dierhouders te laten wennen aan de terugkeer van de wolf en tijd te geven zich daarop voor te bereiden. Inmiddels hebben zich meerdere wolvenroedels in Nederland gevestigd, in die context is het passend de beleidsregels hierop aan te passen. Daarbij is het primair de eigen verantwoordelijkheid van dierhouders hun dieren tegen wolvenaanvallen te beschermen. M.a.w. in het verlengde van eerder ingenomen beleidskeuzes is dit eigenlijk de enige optie.

Daarom is het voorstel dat er voorwaarden gesteld gaan worden om een tegemoetkoming in faunaschade te ontvangen. Daarom wordt, in bepaalde door provincie begrensde gebieden (met een hoger risico op wolvenschade), bij een tegemoetkomingsaanvraag eerst beoordeeld of er voldoende preventieve maatregelen zijn genomen om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming.

Maar dat is niet in alle gevallen mogelijk of redelijk. Daarom zijn géén preventieve maatregelen vereist indien:

- Een wolvenaanval buiten deze begrensde gebieden plaatsvindt
- Het redelijkerwijs niet mogelijk is om preventieve maatregelen te treffen in een wolvegebied. Dit zal per situatie zal dit door BIJ12 worden beoordeeld.

Ongewijzigd is het beleid dat alleen directe schade wordt vergoed, incl. kosten dierenarts en afvoer dode dieren. Indirecte schade en vervolgschade wordt niet vergoed.

4b. Achterwege laten veldbezoek binnen onder 4a bepaalde gebieden.

Het voorstel is geen veldbezoek te doen plaatsvinden.

U wordt gevraagd aan te geven of dit akkoord is of om andere reden toch een veldbezoek nodig is, vanwege schadebepaling (zonder uitbetaling) of monitoring (DNA).

De redenen voor een veldbezoek zijn dat er taxatie van de schade plaatsvindt en er DNA kan worden afgenomen (t.b.v. monitoring en evt. derogatie). De overwegingen zijn: Indien geen veldbezoek leidt dit enerzijds tot enig kennisverlies, anderzijds zijn de kosten voor een veldbezoek, onevenredig hoog, zonder dat de hieruit verkregen informatie benut wordt.

Het gaat hier om gebieden waarbinnen wolven voorkomen, vanuit de monitoring is dan in principe al voldoende kennis over de aanwezigheid van wolven beschikbaar. Derogatie is alleen mogelijk bij beschermd vee, DNA informatie van onbeschermd vee is daardoor niet of slechts beperkt ondersteunend van betekenis bij de onderbouwing.

5. Bedrijfsmatige schade én schade aan hobbymatig gehouden hoefdieren

Op grond van de Omgevingswet kunnen provincies een tegemoetkoming verlenen voor bedrijfsmatige schade aan gehouden landbouwhuisdieren veroorzaakt door de wolf.

Bij wijze van uitzondering, zoals bepaald in het Interprovinciale Wolvenplan 2019 (NB: toen alleen hobbymatig schapen en geiten) komen provincies zoals bepaald in het Addendum van 2023, ook tegemoet, in de schade aan alle hobbymatig gehouden hoefdieren.

Het voorstel gaat uit van voortzetting van dit tijdelijke en bij uitzondering bepaalde beleid voor een periode van drie jaar en dan een heroverweging te laten plaatsvinden.

De vraag is of – gelet op tijdelijkheid en uitzondering, hieraan een einddatum gekoppeld moet worden? De opties zijn:

- a. Huidig beleid voortzetten: onbepaald, afbouw/stopzetting later nader te bepalen. U kondigt hiermee wel aan dat het eindig is en laat open wanneer u daartoe wil besluiten. Het voordeel is dat er nu geen wijzigingen optreedt, maar betrokkenen gewezen worden op hun bijzondere positie en weten dat dit van tijdelijke aard is.
- b. Met een termijn (einddatum), bijvoorbeeld 3 jaar aan te verbinden. Dit sluit aan op het huidige beleid zoals eerder aangekondigd, is een variant op het onder a genoemde, maar dan met concrete einddatum.
- c. Het direct stopzetten van deze uitzondering. Gelet op de maatschappelijke gevoeligheid ligt deze keuze nu niet voor de hand, en kan u, ondanks het feit dat u hiermee een uitzonderingsregel hanteert, de overgangperiode zoals onder b. benoemd benutten.

6. Vergoeding arbeid, beheer en onderhoud

Eerder is afgesproken dat er een verkenning naar de mogelijkheden zou plaatsvinden mede omdat vanuit de dierhouderijsector is gevraagd om vergoedingen voor de extra werkzaamheden, die samenhangen met de preventieve maatregelen, te verkrijgen. De mogelijkheden zijn verkend maar dit heeft tot op heden niet geleid tot extra middelen. Dit wordt nog nader onderzocht.

Er wordt vanuit de provincies ingezet op 'indirecte tegemoetkomingen' zoals financiële ondersteuning van autowinders, kuddebewakingshonden, fencing teams.

Op het vlak van 'directe tegemoetkomingen' is het mogelijk dat provincies de aanleg van preventieve rasters voor dierhouders laten vallen onder de Landbouwwijstellingsverordening. Dit vergt een aanpassing van subsidieregels omdat er niet meer met eenheidsprijzen kan worden gerekend. Daarbij is onduidelijk wat redelijkerwijs wel of niet vergoed kan worden. Dat vergt nader onderzoek.

De provincies kunnen via GLB de mogelijkheid aanbieden om extra vergoeding te verstrekken voor arbeid, beheer en onderhoud bij preventieve maatregelen tegen de wolf. Het is aan de dierhouder zelf af te wegen om hierop in te schrijven. Los van de financiële aspecten moet ook precedent werking voorkomen worden. Mede daarom wordt onderzocht of dit als een tijdelijke (overgangs-)maatregel is te benutten.

Kanttekeningen

Het nu voorliggende Wolvenplan 2024 is onder de huidige omstandigheden in beleidsmatig en juridisch opzicht het meest haalbare realistische kader. En biedt tegelijkertijd provinciale ruimte om dit zelf nader in te vullen.

Het uitgangspunt dat preventie in toenemende mate voorwaarde zal zijn voor het verkrijgen van een tegemoetkoming is in overeenstemming met overige faunaschadebeleid en wordt grotendeels ook vanuit de sector ondersteund. In individuele gevallen kan dit uiteraard anders liggen en tot onvrede leiden.

Voortzetting van de tegemoetkoming van hobbyhouders was ooit tijdelijk als uitzondering ingezet. Afbouw hiervan is op termijn denkbaar maar zal ongetwijfeld tot maatschappelijke onrust leiden.

De inzet voor nader onderzoek naar Europese fondsen/GLB zal worden gewaardeerd maar mogelijk niet snel genoeg duidelijkheid bieden. Indien er geen vergoeding voor extra kosten voor beheer en onderhoud komt zal dit in de sector niet goed vallen.

Er volgt, mede nav het RDA advies, nog overleg met LVVN over de invulling van de uitvoeringsagenda. De inhoudelijke aandachtspunten zijn nog niet bepaald en derhalve ook geen onderdeel van dit plan.

Maar mocht dit leiden tot nieuwe taken voor de provincies en/of BIJ12 zal dit ook financieel en formatief nader moeten worden beoordeeld.

Consequenties

De vaststelling van het Wolvenplan markeert de beleidsmatige keuzes voor dit moment. Het wolvendossier is echter dynamisch en nu al ontstaat zicht op vervolgactiviteiten.

Invulling daarvan zal plaatsvinden via een 'Uitvoeringsagenda Wolf' na vaststelling van het Wolvenplan 2024. Dit is afhankelijk van lopend overleg en afstemming met het Ministerie van LVVN. Dit wordt verder uitgewerkt in IPO-verband.

Tijdens het implementeren van de uitvoeringsagenda kan mogelijk ook meer duidelijkheid ontstaan over de beschermingsstatus en de staat van instandhouding van de wolf.

Belangrijk aandachtspunt zijn de financiële en formatieve gevolgen van de te maken keuzes.

Input vanuit voorbereidende overleggen

Het concept Wolvenplan 2024 is besproken in de IPO Wolvenwerkgroep, de Werkgroep Natuurwetgeving en de AAC LG...[hieruit bleek...pm](#)

Tevens is het Landelijk Overleg Wolf gevraagd om een reactie te geven. [In hoofdlijnen komt dit neer op... De reactie is als bijlage toegevoegd.pm](#)

Procesverloop voorafgaand

Op 26 januari 2023 is bestuurlijk besloten om het Interprovinciale Wolvenplan uit 2019 aan te vullen met een Addendum (actualisatie van subsidieregelingen en tegemoetkoming voor hoefdieren) en aangepaste interventierichtlijnen.

In januari 2024 is een Plan van Aanpak goedgekeurd op basis waarvan het Wolvenplan 2024 tot stand is gekomen.

Op 1 februari 2024 heeft u gesproken over "Interventierichtlijn wolf-vee en definitie probleemwolf". Op basis waarvan nader juridisch advies is ingewonnen, wat zijn weerslag heeft gekregen in dit Wolvenplan. Besluitvorming over de "Versnelling tegemoetkomingsproces" heeft in de BAC van 24 februari 2024 plaatsgevonden.

De onderwerpen m.b.t. "Preventieve maatregelen bij tegemoetkoming wolvenschade" en "Interventierichtlijnen wolf, incl. wolf-vee" zijn eerder ter bespreking voorgelegd in de BAC van respectievelijk 27 juni 2024 en 19 september 2024.

Op 12 september jl. bent u in een strategische bijeenkomst laatstelijk geïnformeerd over de voortgang van het wolvendossier en het RDA-advies. Daarnaast vindt er overleg plaats met LVVN. Op 19 september heeft u besloten - PM - om samen met het Rijk tot een 'uitvoeringsagenda wolf' uit te werken.

Met inzet vanuit de IPO Wolvenwerkgroep is door BIJ12 dit Wolvenplan geschreven en in de IPO-beleidslijn gebracht.

Consequenties

Raakvlakken met andere (IPO-) programma's

nvt

Planning

8 oktober IPO WGNW

23 oktober LOW

13 november AAC VP

5 december Vaststelling BAC LG

Besluitvorming door IPO bestuur pm datum?

Uitvoering en financiering

Gevolgen voor kosten en capaciteit, mogelijke toets op uitvoering.

Pm: nader in te vullen!

Communicatie / lobby

Na vaststelling van het Wolvenplan 2024 door de BAC VP zal er een IPO persbericht verschijnen en publicatie hiervan gedaan worden op de websites van IPO en BIJ12 pm